

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5696/2558

นายสมนึก พุ่มไฉยา และนายอารี วิไลวรรณ ผู้ชำระบัญชี ร้องขอให้บริษัทสัมพันธ์ประกันภัย จำกัด ล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้ร้อง นายทองเบิ้ม ม่วงศิลป์ชัย กับพวก ผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 179, พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 52, (เดิม) มาตรา 54, (เดิม) มาตรา 88, (เดิม) ป.พ.พ. มาตรา 150, (เดิม) ป.พ.พ. มาตรา 237, (เดิม) ป.พ.พ. มาตรา 1336, พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 54, ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.พ.พ. มาตรา 237, ป.พ.พ. มาตรา 1336

ย่อ / หลักกฎหมาย

คำร้องของผู้ร้องเป็นการกล่าวอ้างว่านิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทระหว่างลูกหนี้กับผู้คัดค้านที่ 1 ขัดต่อ พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 54 และมาตรา 88 ตกเป็นโมฆะ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 เป็นอันเสียเปล่าไม่มีผล ผู้ร้องจึงขอให้ศาลเพิกถอนรายการจดทะเบียนในโฉนดที่ดินพิพาท ดังนี้ จึงหาใช่การขอให้เพิกถอนนิติกรรมการฉ้อฉล ตาม ป.พ.พ. มาตรา 237 ไม่ แต่เป็นการที่ผู้ร้องซึ่งมีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 ใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้จากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336 ซึ่งไม่มีกำหนดอายุความ ลูกหนี้เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย จึงต้องอยู่ใต้การควบคุมของนายทะเบียนตาม พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 หมวด 2 การควบคุมบริษัท มาตรา 52 วรรคหนึ่ง (เดิม) และมาตรา 54 วรรคหนึ่ง หากบริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 52 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษตามมาตรา 88 (เดิม) บทบัญญัติดังกล่าวจึงมุ่งหมายที่จะคุ้มครองการประกอบธุรกิจประกันภัยซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศและต่อผู้เอาประกันซึ่งเป็นผู้บริโภค ผู้ฝ่าฝืนย่อมเป็นความผิดทางอาญา จึงเป็นกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน การที่ลูกหนี้ทำนิติกรรมโอนที่ดินพิพาทนี้ให้แก่วัดผู้คัดค้านที่ 1 ย่อมทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ลดน้อยลง เข้าลักษณะจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 54 วรรคหนึ่ง นิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินต้องห้ามขัดแย้งโดย พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ย่อมตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 ทั้งนี้ไม่ว่าคู่กรณีจะรู้หรือไม่ก็ตามว่านิติกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์ต้องห้ามตามกฎหมายอันตกเป็นโมฆะ แม้จะมีการทำนิติกรรมนั้นโดยสุจริต เสียค่าตอบแทน และจดทะเบียนโดยสุจริตก็ตาม ผู้คัดค้านที่ 1 ก็ไม่อาจยกความสุจริตขึ้นอ้างเพื่อให้มีผลล้มล้างบทกฎหมายได้ การจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทของผู้คัดค้านที่ 1 จึงเป็นโมฆะเสียเปล่ามาแต่เริ่มแรก ผู้คัดค้านที่ 1 จึงไม่อาจจดทะเบียนโอนขายที่ดินพิพาทต่อไปให้ผู้คัดค้านที่ 2 ได้ แม้ผู้คัดค้านที่ 2 จะรับโอนที่ดินพิพาทไว้โดยสุจริต เสียค่าตอบแทน และจดทะเบียนโดยสุจริตก็ไม่มีสิทธิไปกว่าผู้คัดค้านที่ 1 ซึ่งเป็นผู้โอน ผู้ร้องขอที่จะขอให้เพิกถอนรายการจดทะเบียนที่ดินพิพาทกลับเป็นชื่อลูกหนี้เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ดังเดิมได้ การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำร้องว่า นิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทระหว่างลูกหนี้กับบุคคลภายนอกที่ตกเป็นโมฆะ ขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนกลับมาเป็นชื่อลูกหนี้ตามเดิม ผู้คัดค้านทั้งสองอุทธรณ์คำสั่งศาลล้มละลายกลางเรื่องดังกล่าว จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาส่งได้ ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์เพียง 200 บาท ตามตาราง 1

คำพิพากษา

คดีสืบเนื่องมาจากศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทสัมพันธ์ประกันภัย จำกัด ลูกหนี้เด็ดขาด เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553 และมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2554 ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งว่า นิติกรรมการจดทะเบียนโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 49824 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พร้อมสิ่งปลูกสร้างเลขที่ 1177 เพื่อชำระหนี้ค่าซ่อมรถยนต์ระหว่างลูกหนี้ผู้โอนกับผู้คัดค้านที่ 1 ผู้รับโอนและนิติกรรมที่กระทำภายหลัง (หากมี) ถือว่าเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมโดยให้ผู้คัดค้านที่ 1 ไปดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนโดยเพิกถอนสารบัญญัตินิติกรรมจดทะเบียน หากเพิกถอนให้ถือเอาคำสั่งของศาลเป็นการแสดงเจตนา ในกรณีไม่สามารถกลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ให้ผู้คัดค้านที่ 1 ชดใช้ราคาแทนเป็นเงิน 1,700,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งจนกว่าจะชำระเสร็จแก่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ ผู้คัดค้านที่ 1 ยื่นคำคัดค้านขอให้ยกคำร้อง ระหว่างการพิจารณา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้เรียกผู้คัดค้านที่ 2 เข้าเป็นคู่ความร่วมกับผู้คัดค้านที่ 1 ศาลล้มละลายกลางอนุญาต ผู้คัดค้านที่ 2 ยื่นคำคัดค้านขอให้ยกคำร้อง ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้เพิกถอนรายการจดทะเบียนโอนชำระหนี้เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2551 ระหว่างลูกหนี้กับผู้คัดค้านที่ 1 และรายการจดทะเบียนระหว่างผู้คัดค้านที่ 1 กับที่ 2 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2555 ในสารบัญญัตินิติกรรมจดทะเบียนที่ดินโฉนดเลขที่ 49824 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พร้อมสิ่งปลูกสร้างเลขที่ 1177 ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ ผู้คัดค้านทั้งสองอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีล้มละลายวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติในชั้นนี้ว่า ลูกหนี้ประกอบธุรกิจรับประกันวินาศภัย เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 กรมการประกันภัยมีคำสั่งนายทะเบียน ที่ 12/2550 เรื่อง ให้ลูกหนี้หยุดการรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราว โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และมีประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดการจ่ายเงินอื่นของลูกหนี้ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งให้ลูกหนี้หยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 โดยห้ามมิให้กรรมการ พนักงานและลูกจ้างของลูกหนี้ส่งจ่ายเงินของลูกหนี้ หรือทำการเคลื่อนย้ายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ เว้นแต่เป็นการจ่ายเงินเดือนหรือค่าจ้างแก่พนักงานหรือลูกจ้างของลูกหนี้ตามปกติ คำสั่งและประกาศดังกล่าวใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2550 เป็นต้นไปจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง โดยลงโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2550 รวม 2 ฉบับ ทั้งนี้ กรมการประกันภัยมีหนังสือแจ้งคำสั่งและประกาศดังกล่าวให้ลูกหนี้ทราบแล้วเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 ตามสำเนาหนังสือต่อมาวันที่ 4 กรกฎาคม 2551 ลูกหนี้โอนที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 49824 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พร้อมสิ่งปลูกสร้างเลขที่ 1177 ของลูกหนี้ที่ดินให้แก่ผู้คัดค้านที่ 1 เป็นการชำระหนี้ค่าซ่อมรถยนต์เป็นเงิน 1,700,000 บาท ตามสำเนาโฉนดที่ดิน สำเนาบันทีกข้อตกลงเรื่องโอนชำระหนี้และสำเนาบันทีกการประเมินราคาทรัพย์สินเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2555 ผู้คัดค้านที่ 1 ได้โอนขายที่ดินพิพาทให้แก่ผู้คัดค้านที่ 2 ตามสำเนาโฉนดที่ดิน สำเนาหนังสือสัญญาขายที่ดิน มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของผู้คัดค้านที่ 1 ว่า คำร้องของผู้ร้องขาด

อายุความแล้วหรือไม่ เห็นว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นการกล่าวอ้างว่านิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทระหว่างลูกหนี้กับผู้คัดค้านที่ 1 ขัดต่อพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 54 และมาตรา 88 ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 เป็นอันเสียเปล่า ไม่มีผล ผู้ร้องจึงขอให้ศาลเพิกถอนรายการจดทะเบียนในโฉนดที่ดินพิพาท ดังนี้ จึงหาใช่การขอให้เพิกถอนนิติกรรมการฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 ไม่ แต่เป็นการที่ผู้ร้องซึ่งมีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 ใช้สิทธิติดตามเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้จากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งไม่มีกำหนดอายุความ อุทธรณ์ข้อนี้ของผู้คัดค้านที่ 1 ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของผู้คัดค้านทั้งสองว่า การที่ลูกหนี้โอนที่ดินพิพาทให้แก่ผู้คัดค้านที่ 1 เป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย และตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 หรือไม่ เห็นว่า ลูกหนี้เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย จึงต้องอยู่ใต้การควบคุมของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 หมวด 2 การควบคุมบริษัท ซึ่งตามมาตรา 52 วรรคหนึ่ง (เดิม) บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏหลักฐานต่อนายทะเบียนว่า บริษัทใดมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการดังกล่าวได้ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด ในการนี้จะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุน หรือจะสั่งให้บริษัทหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวด้วยก็ได้" และมาตรา 54 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งให้บริษัทหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 52 ห้ามมิให้กรรมการ พนักงานและลูกจ้างของบริษัทจ่ายเงินของบริษัทหรือทำการเคลื่อนย้ายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของบริษัท เว้นแต่เป็นการจ่ายเงินเดือนหรือค่าจ้างแก่พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทตามปกติ สำหรับการจ่ายเงินอื่นให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนกำหนด" ซึ่งมาตรา 88 (เดิม) บัญญัติว่า "บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม...มาตรา 52 ...มาตรา 54 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และถ้าเป็นกรณีการกระทำความผิดต่อเนื่อง ให้ปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่" บทบัญญัติดังกล่าวจึงมุ่งหมายที่จะคุ้มครองการประกอบธุรกิจประกันภัยซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศและต่อผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้บริโภค หากผู้ใดฝ่าฝืนย่อมเป็นความผิดในทางอาญา จึงเป็นกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน เมื่อลูกหนี้ทราบคำสั่งและระเบียบของอธิบดีกรรมการประกันภัยซึ่งเป็นนายทะเบียนตามนิยาม มาตรา 4 (เดิม) แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ลูกหนี้ย่อมมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม การที่ลูกหนี้ทำนิติกรรมโอนที่ดินพิพาทนี้ให้แก่ผู้คัดค้านที่ 1 ย่อมทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ลดน้อยถอยลง เข้าลักษณะจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 54 วรรคหนึ่ง นิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทนี้ให้แก่ผู้คัดค้านที่ 1 จึงมีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินอันเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ทั้งนี้ ไม่ว่าคู่กรณีจะรู้หรือไม่ก็ตามว่านิติกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์ต้องห้ามตามกฎหมายอันตกเป็นโมฆะ แม้จะมีการทำนิติกรรมนั้นโดยสุจริต เสียค่าตอบแทน และจดทะเบียนโดยสุจริตก็ตาม ผู้คัดค้านที่ 1 ก็ไม่อาจยกความสุจริตขึ้นอ้างเพื่อมีผล

เป็นการลบล้างบทกฎหมายดังกล่าวได้ ส่วนการกระทำของผู้ฝ่าฝืนจะเป็นความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง และมาตรา 88 หรือไม่ เป็นอีกกรณีหนึ่ง การจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทของผู้คัดค้านที่ 1 จึงเป็นโมฆะเสียเปล่ามาแต่เริ่มแรกไม่มีผลใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ผู้คัดค้านที่ 1 จึงไม่อาจจดทะเบียนโอนขายที่ดินพิพาทต่อไปให้แก่ผู้คัดค้านที่ 2 ได้ แม้ผู้คัดค้านที่ 2 จะรับโอนที่ดินพิพาทไว้โดยสุจริต เสียค่าตอบแทนและจดทะเบียนโดยสุจริตก็ไม่มีสิทธิไปกว่าผู้คัดค้านที่ 1 ซึ่งเป็นผู้โอน อุทธรณ์ของผู้คัดค้านทั้งสองที่อ้างความสุจริตจึงไม่อาจรับฟังได้ เมื่อนิติกรรมระหว่างลูกหนี้กับผู้คัดค้านที่ 1 และระหว่างผู้คัดค้านที่ 1 กับผู้คัดค้านที่ 2 ตกเป็นโมฆะไม่มีผลบังคับโดยไม่จำเป็นต้องเพิกถอน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ชอบที่จะขอให้เพิกถอนเพียงรายการจดทะเบียนที่ดินพิพาทกลับเป็นชื่อลูกหนี้เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ดังเดิมได้ ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งชอบแล้ว อุทธรณ์ของผู้คัดค้านทั้งสองล้นฟังไม่ขึ้น อนึ่ง การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำร้องว่า นิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทระหว่างลูกหนี้กับบุคคลภายนอกที่ตกเป็นโมฆะขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนกลับมาเป็นชื่อลูกหนี้ตามเดิม ผู้คัดค้านทั้งสองอุทธรณ์คำสั่งศาลล้มละลายกลางในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์เพียง 200 บาท ตามตาราง 1 (2) (ก) ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 179 วรรคท้าย ที่ผู้คัดค้านทั้งสองเสียค่าขึ้นศาลชั้นนี้เพิ่มคนละ 34,000 บาท อย่างคดีมีทุนทรัพย์ตามคำสั่งศาลล้มละลายกลาง จึงเป็นการเสียเกินมา ศาลฎีกาชอบที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลที่เสียเกินมา 34,000 บาท แก่ผู้คัดค้านทั้งสอง พิพากษายืน คืนค่าขึ้นศาลชั้นนี้ส่วนที่เสียเกินมาคนละ 34,000 บาท ให้แก่ผู้คัดค้านทั้งสอง ค่าฤชาธรรมเนียมอื่นในชั้นนี้ให้เป็นพับ

องค์คณะ

ชัยยุทธ ศรีจำนงค์ · ทศนีย์ จันสัจจชัย ธรรมเกณฑ์ · นายอริคม อินทุภูติ

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/5696/2558>